

تحلیل سیاسی هفته (۱۲۴) اجلاس کمپ دیوید و اهداف پیدا و پنهان آمریکا

مقدمه

باراک اوباما از سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس دعوت کرد تا در روز پنجشنبه ۲۴ اردیبهشت ماه جاری (۱۴ مارس) در کمپ دیوید گردهم آیند. در این راستا، مقامات آمریکایی در طی چند ماه اخیر زمینه‌های روانی - تبلیغاتی، سیاسی و دیپلماتیک این نشست را آماده کرده بودند. موارد ذیل از جمله مصادیق این روند بودند:

دامن زدن به ایران هراسی اعراب: مقامات آمریکایی در نطق‌ها و موضع‌گیری‌های خود در مورد اعراب خلیج فارس همواره از تهدید ایران و احتمال تجاوز ایران به این کشورها سخن به میان آورده‌اند. برای مثال، اوباما اظهار داشته است که یکی از تهدیدهای فراروی دولت‌های عرب خلیج فارس از جانب ایران است. این در حالی است که جمهوری اسلامی ایران در طی حیات ۳۷ ساله خود هرگز به تجاوزگری روی نیاورده است بلکه خود قربانی تجاوزگری بوده است.

القای بی‌ثباتی رژیم و بحران خیزی داخلی: با عنایت به نظام سیاسی ضددمکراتیک دولت‌های عرب خلیج فارس که البته در تضاد با آموزه‌های حقوق بشری ادعایی دولت آمریکا قرار دارد، مقامات آمریکایی به‌ویژه پس از بیداری اسلامی در کشورهای عربی طی چهار سال اخیر همواره در دیدارهای دوجانبه، گزارش‌های رسمی و نیز نهادهای بین‌المللی امکان بی‌ثباتی داخلی ناشی از نارضایی مردمی را به سران این دولت‌ها گوشزد کرده‌اند و چاره آن را نیز اجرای اصلاحات و تعمیق همکاری‌های امنیتی آنها با آمریکا اعلام نموده‌اند.

سکوت در برابر قدرت‌گیری نیروهای افراط‌گرای سلفی در خاورمیانه: آمریکا با تقویت کنشگران غیردولتی و مستثنا کردن عملی آنها از مبارزه علیه تروریسم، در واقع کوشیده است تمامی دولت‌های منطقه را تضعیف کند و به بیان بهتر نوعی استراتژی توازن ضعف میان دولت‌های منطقه را در پیش گرفته است. در این راستا، آمریکا حتی داعش را نیز به‌عنوان تهدیدی بالقوه علیه دولت‌های عرب خلیج فارس معرفی کرده است و با این سیاست، وابستگی امنیتی آنها به خود را تشدید کرده است.

این تلاش‌های دولت آمریکا باعث شده‌اند هر نوع سیاستی که واشنگتن در موضوعات دیگر از قبیل مناقشه هسته‌ای با ایران، استقلال کردهای عراق و یا نوع رابطه با رژیم صهیونیستی در منطقه خاورمیانه در پیش می‌گیرد حساسیت اعراب خلیج فارس را برانگیزد و رهبران آنها در برابر آن واکنش نشان دهند. با این اوصاف، می‌توان استدلال کرد که ما شاهد تعمیق، تشدید و گسترش دامنه وابستگی امنیتی دولت‌های عرب خلیج فارس به تضمین‌های امنیتی آمریکا هستیم.

با توجه به این روند، شورای آتلانتیک، یکی از اندیشکده‌های تأثیرگذار بر سیاست امنیتی آمریکا، به تازگی پیشنهاد انعقاد یک پیمان دفاعی متقابل میان آمریکا و این دولت‌ها را مطرح کرده است، پیمانی که مفاد آن مبتنی بر تقویت تضمین‌های امنیتی آمریکا به دولت‌های شورای همکاری خلیج فارس و تهدیدآفرینی هرچه

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات سیاسی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۶۰۱۴۲۶۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۴/۲/۲۹

بیشتر علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران به بهانه بازدارندگی در برابر ادعای جعلی تجاوز احتمالی ایران و کمک به اجرای توافق هسته‌ای بالقوه با ایران خواهد بود.

رویکرد کلان آمریکا در برگزاری نشست کمپ دیوید

به‌طور کلی، نفس برگزاری نشست کمپ دیوید، اعضای شرکت‌کننده در آن و نیز زمان آن، نشان می‌دهد که ایالات متحده رویکرد کلانی را در این نشست دنبال می‌کرده است. این رویکرد کلان از ارکان ذیل تشکیل شده است:

رکن نمادین: این نشست در محلی برگزار شد که ننگین‌ترین توافق اعراب با امپریالیسم و صهیونیسم در حدود چهار دهه قبل از آن به وقوع پیوسته بود و در زمانی برگزار شد که سالگرد تأسیس رژیم صهیونیستی است و در میان فلسطینی‌ها از آن به‌عنوان روز نکبت یاد می‌شود. آمریکا با این کار بیش از پیش اعراب را تحقیر کرد.

رکن نهادی: آمریکا با این نشست نشان داد که نه اتحادیه عرب و نه سازمان همکاری اسلامی، که کشورهای اسلامی و عربی به‌صورت خودجوش تأسیس کردند، بلکه شورای همکاری خلیج فارس را نهاد منطقه‌ای مؤثر در خاورمیانه می‌داند، نهادی که خود آمریکا تشکیل آن را در بیش از سه دهه پیش برای مقابله با ایران تشویق کرد.

رکن ساختاری: آمریکا با دعوت از سران کشورهای خاص عملاً نگرش خود به ساختار امنیتی خاورمیانه را به جهانیان نشان داد. همان‌گونه که این نشست نیز آشکار ساخت، براساس نگرش امنیتی آمریکا، دولت‌هایی که بیشترین پیوندها و به بیان بهتر بیشترین وابستگی‌ها را با سیاست‌های خاورمیانه‌ای واشنگتن دارند، از عالی‌ترین جایگاه در ساختار امنیتی خاورمیانه برخوردارند.

رکن نظامی: رئیس‌جمهور آمریکا در این نشست از سران کشورهای دعوت کرد که اتحاد نظامی با آمریکا دارند، بیشترین جنگ‌افزارها را از آمریکا خریداری می‌کنند و پایگاه نظامی در خاک خود در اختیار آمریکا قرار می‌دهند.

براساس این چهار رکن بوده است که آمریکا در نگاه خود به خاورمیانه حساب ویژه‌ای روی تک تک اعضای شورای همکاری خلیج فارس باز کرده است؛ به‌ویژه اینکه، بیشتر این کشورها در حال حاضر به‌شدت درگیر بحران یمن شده‌اند به‌گونه‌ای که به مداخله نظامی مستقیم و تجاوز به یمن دست زده‌اند.

ابعاد و اهداف

براساس این رویکرد کلان، هدف رئیس‌جمهور آمریکا از این دعوت بحث و بررسی در مورد شیوه‌های ارتقای روابط دوجانبه و عمق بخشیدن به همکاری‌های امنیتی میان این دولت‌های عربی و نیز میان آمریکا و آنها اعلام شد، اما نیت اصلی اوباما از این نشست که رسماً بیان نشد و محافل رسانه‌ای غربی بیان کردند متقاعد کردن سران عرب خلیج فارس جهت صحنه نهادن و حمایت از توافق هسته‌ای میان ۵+۱ و ایران بود. درواقع، ایالات متحده قصد داشت به دولت‌های عرب خلیج فارس اطمینان دهد که هر گونه توافق احتمالی با ایران اولاً به هیچ وجه همکاری‌های تنگاتنگ آمریکا و آنها را تحت‌الشعاع قرار نخواهد داد؛ ثانیاً وضعیتی را پیش نخواهد آورد که ایران بتواند به ضرر منافع امنیتی کشورهای عرب خلیج فارس به گسترش نفوذ خود در منطقه مبادرت ورزد؛ و ثالثاً حضور نظامی و امنیتی آمریکا در منطقه را کاهش نخواهد داد.

اما می‌توان استدلال کرد که این نشست هم ابعاد گسترده‌تری دارد و هم اوباما با تلاش برای برگزاری آن اهداف همه‌جانبه‌تری را دنبال می‌کند. این نشست در شرایطی برگزار شد که:

۱. همان‌طور که در بالا اشاره شد، مذاکرات هسته‌ای میان ایران و قدرت‌های جهان جهت نیل به یک توافق هسته‌ای جامع

احتمالی در جریان است.

۲. رقابت‌های منطقه‌ای میان ایران و عربستان سعودی با تحولات یمن و تجاوز نظامی سعودی‌ها در آن به اوج خود رسیده است.
۳. اوپاما برای تثبیت جایگاه داخلی خود نیاز مبرمی به ساماندهی اتحادها و ائتلاف‌های آمریکا با متحدان سنتی‌اش در عرصه سیاست خارجی دارد.
۴. ایالات متحده مدیریت میدانی تحولات خاورمیانه را عملاً به دست‌نشانگان منطقه‌ای‌اش سپرده است.
۵. بزرگ‌ترین دشمن آمریکا در خاورمیانه یعنی ایران به دستاوردهای بزرگی در عراق، سوریه و لبنان دست یافته است.
- در چنین شرایطی تحولات فوق، اوپاما را بر آن داشت تا با برگزاری نشست کمپ دیوید روابط آمریکا با متحدانش را بازساماندهی کند.

تحلیل بیانیه پایانی نشست کمپ دیوید

در بیانیه پایانی نشست کمپ دیوید، از همه مهمتر، به موارد ذیل اشاره شد:

۱. درخواست از ایران برای انجام تدابیری جهت اعتمادسازی و از میان بردن نگرانی‌های کشورهای همسایه خود؛ در این رابطه، عملاً ایران‌هراسی مفروض قرار گرفته است و ایران به‌عنوان تهدیدی علیه صلح و امنیت منطقه‌ای معرفی شده است. ذکر عبارت کشورهای همسایه در بیانیه نشان می‌دهد که کشورهای حاضر در این نشست برای سایر کشورهای همسایه ایران نیز تعیین تکلیف کرده‌اند و تهدیدافکنی ایران را به آنها القا کرده‌اند.
۲. اعلام واشنگتن و کشورهای خلیج فارس بر پایبندی خود به شراکت راهبردی و برقراری روابط قوی‌تر از گذشته میان خود؛ در واقع این نشست تأکیدی بر تداوم سیاست‌های خاورمیانه‌ای آمریکا و استراتژی دولت‌های شورای همکاری خلیج فارس در زمینه اتحاد و ائتلاف با آمریکا بوده است.
۳. تأکید آمریکا بر التزام خود به همکاری مشترک با کشورهای منطقه خلیج فارس برای حمایت از منطقه در برابر هرگونه تهدید؛ در این میان، آمریکا با این بند در بیانیه مشترک عملاً خود را محق می‌داند در هر رویدادی در منطقه که تهدید تلقی می‌کند مداخله کند و دولت‌های عرب خلیج فارس نیز بر آن صحنه نهاده‌اند.
۴. تأکید بر حمایت از دولت عراق و ائتلاف بین‌المللی برای مقابله با داعش؛
۵. حل و فصل منازعه فلسطین و رژیم صهیونیستی براساس مدل تشکیل دو کشور مستقل؛ لازم به ذکر است که در مورد فلسطین به هیچ وجه به ریشه‌های منازعه میان فلسطینی‌ها و رژیم صهیونیستی اشاره نشد و صرفاً به درج این عبارت کلی در بیانیه اکتفا شد.
۶. ضرورت کنار رفتن بشار اسد رئیس‌جمهور سوریه از قدرت؛ در این بیانیه، طرف‌های امضاکننده با دخالت آشکار در امور داخلی سوریه عملاً اقدامات تروریستی تکفیری‌ها در این کشور را تأیید کرده‌اند.
۷. انجام فوری گفتگو میان طرف‌های یمنی در ریاض؛ این بیانیه به تجاوز نظامی عربستان سعودی به یمن و کشتار مردم بیگناه این کشور مشروعیت می‌بخشد و بدون در نظر گرفتن مطالبات مردمی در یمن و تحولات سیاسی - نظامی در این کشور، خواسته‌های سعودی‌ها را تأمین می‌کند.
- در مجموع، به‌نظر می‌رسد محتوای بیانیه با وضعیت فعلی خاورمیانه تطابق ندارد. از این‌رو هر طرح و سیاستی که برمبنای آن ارائه و اتخاذ شود محکوم به شکست خواهد بود. نکته مهم دیگر اینکه مطابق با فرمایشات اخیر مقام معظم رهبری، امنیت خلیج فارس صرفاً می‌بایست با مشارکت و معاضدت کشورهای عضو این حوزه تأمین شود و دخالت آمریکایی‌ها در ترتیبات امنیتی و سیاسی این منطقه به هیچ وجه قابل توجیه نیست. از این‌رو نشست اخیر کمپ دیوید ناقض استقلال عمل کشورهای منطقه در تعیین ترتیبات امنیتی خلیج فارس است و از وجاهت و مشروعیت لازم برخوردار نیست.